

NEKAJ O STAVČNI INTONACIJI V KNJIŽNI SLOVENŠČINI

V naslednjem skušamo preučevati stavčno intonacijo v knjižni slovenščini s pomočjo ozkofiltrskih sonogramov 25 stavkov; informanti so trije moški iz Ljubljane, ki govorijo tonemsko slovenščino.

This is an attempt to study sentence intonation in Standard Slovene with the help of narrow-band sonagrams of 25 sentences as spoken by three male informants coming from Ljubljana, and thus speaking tonematic Slovene.

S stavčno intonacijo v knjižni slovenščini se je doslej največ ukvarjal J. Toporišič. To temo je obdeloval v predavanju tujim slavistom leta 1969 in v svojih knjigah Slovenski knjižni jezik 4 (1970: 189–199) in Slovenska slovnica (1976, 1984: 449–459). V njih prikazuje tonsko ogrodje pripovednih, vprašalnih in vzkličnih stavkov v stilizirani obliki v njihovi tonemski in netonemski inačici. Predpostavljam, da je do njih prišel ne samo s poslušanjem, ampak tudi s pomočjo konkretnih tonskih posnetkov, čeprav ni o tem nobenih podatkov. Prav tako ni znano, koliko govorcev je sodelovalo v njegovi raziskavi in iz katerih krajev izvirajo.

Proučevanje stavčne intonacije je zaradi raznolikosti povedi in možnih kombinacij ter njihove čustvene obarvanosti, narečnih vplivov in individualnih značilnosti problem, s katerim se jezikoslovec lahko ukvarja vse življenje. Raziskovanje komplicira še dejstvo, da je knjižna slovenščina, kot se govori v Ljubljani, povrh vsega še tonemsko obarvana, čeprav je pri mnogih govoricah že izgubila svojo fonološko funkcijo. Zato imam pričujočo razpravo le za študijsko gradivo, ki sloni na frekvenčnih meritvah konkretno izgovorjenih povedi, ki jih govorijo tri osebe. Vsak tak izbor stavkov pa je seveda nujno močno omejen.

Gradivo sestoji iz 25 povedi, od katerih jih je največ pripovednih povedi različne zgradbe; nadalje iz vprašanj, ki se začenjajo z vprašalnico, vprašalnim zaimkom ali pa so brez semantičnega ali sintaktičnega znamenja vprašalnosti. Poleg teh dveh vrst vsebuje še velevne in vzklične povedi. Tem so dodane še pripovedne povedi s posebnim poudarkom na različnih mestih v stavku; nadalje povedi z minimalnimi pari po mestu naglasa in minimalnimi pari po tonemskem naglasu.

Da bi lahko ugotovila, če so dobljene tonske krivulje tipične za vse te vrste povedi, sem se odločila za tri govorce, ki govorijo knjižno slovenščino, kot se govori v Ljubljani, in bi tako lahko ugotovila, koliko se njihove krivulje v posameznih vrstah povedi ujemajo oziroma razlikujejo. Besedilo govorijo Peter Ovsec, doma iz Centra v Ljubljani, poklicni govorci na RTV Slovenija, Vladimir Nartnik, doma iz Notranjih goric pri Ljubljani, jezikoslovec na Inštitutu za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani, in France Žagar, doma iz Rudnika v Ljubljani, profesor za slovenski jezik na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. Govorcem je bilo rečeno, naj govorijo mirno, brez posebnega poudarjanja (razen, kjer je to posebej omenjeno), naravno in nevtravno, skratka stilno nezaznamovano.

Vsem trem se lepo zahvaljujem. Besedilo je bilo posneto jeseni leta 1996 v studiih Radia Slovenije v Ljubljani in sonagrafirano v široko- in ozkofiltrski tehniki na sonagrafu znamke Kay Model 6061-B v prostorih Pedagoške fakultete v Ljubljani. Pedagoški fakulteti se zahvaljujem za kritje vseh stroškov v zvezi s snemanjem besedila.

Ker se v Ljubljani govori slovenščina s tonemskim naglasom, ki seveda tudi vpliva na tonski potek stavčne intonacije, sta stavke s tonemskega stališča analizirala dva izvedenca za to področje z Inštituta za slovenski jezik, in sicer Vladimir Nartnik in Vera Smole; obema se tudi prav lepo zahvaljujem.

Vendar se v naslednjem nameravam ukvarjati predvsem s tonsko krivuljo različnih povedi in ne s tonemskim naglasom, z njegovimi realizacijami na različnih mestih v stavku ali pa s parametri, ki vplivajo na prepoznavanje obeh tonemov; s tem sem se že ukvarjala v svoji disertaciji.

II.

Tabela vsebuje besedilo vseh povedi s pričakovanimi tonemskimi realizacijami, to se pravi, kakor jih predpisuje Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), in prepoznavanje tonemskega naglasa vseh treh govorcev, kot sta ga dojela oba prepoznavalca. Ti podatki nam povejo, ali se ujemata pričakovani in realizirani naglas in ali se ujemata oba prepoznavalca v svojih ocenitvah tonemov. Nadalje vsebuje frekvenčne meritve v hertzih samoglasnikov in tu pa tam tudi zvočnikov vseh stavkov treh govorcev.

Kot je prikazano na priloženi sliki, bi govorno območje naših treh moških informantov lahko razdelili v štiri pasove:

1. pas obsega frekvence od 100–150 Hz; to je tisto območje, ki je za naše govorce najbolj naravno;
2. pas obsega frekvence od 150–200 Hz; je srednjevisoko območje in kar velik del govora se giblje v njem;
3. pas obsega frekvence nad 200 Hz; vanj segajo navadno le posamezni vrhovi;
 - 1. pas obsega frekvence od 100–60 Hz; v tem območju se gibljejo naši govorci, kadar uporabljajo znižano intonacijo, n. pr. vedno na koncu pripovedne intonacije.

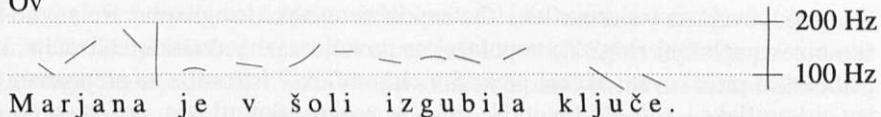
Seveda je razlaga uporabe teh štirih frekvenčnih pasov močno poenostavljena in je ne gre jemati natanko tako, kot je zapisano, saj izraža le splošne tendence.

Slike stavčnih krivulj med besedilom izhajajo iz tabele in so poenostavljen grafični prikaz frekvenčnih meritev. V njih ni časovne komponente: vsi zlogi na slikah so enako dolgi. Če je izjemoma prikazana tudi stavčna krivulja zvočnikov, utegne njim dodatno pripasti presledek enega samoglasnika. Na frekvenčni lestvici ob strani slik pa sta zaradi večje preglednosti navedeni le frekvenčni vrednosti 100 in 200 Hz.

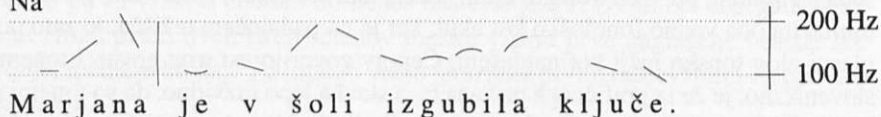
III.

Besedni komentar k posameznim povedim še zdaleč ne pove vsega: poenostavljeni grafični prikaz pove mnogo več, kot to zmore katerikoli besedni

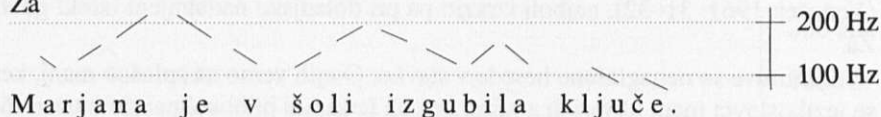
1. Ov

Na

Ža

opis. Pri branju komentarja je zato treba ves čas imeti pred očmi grafični prikaz povedi, ki jo (jih) v besedilu obravnavamo.

Prva poved ima tipično pripovedno tonsko krivuljo. Stavek je izgovorjen stilno nezaznamovano, brez posebnih poudarkov. Naglašene besede v stavku so: *Marjâna*, v *šôli*, *izgubîla*, *kljûče*. Tonemska realizacija je pričakovana in sta jo oba prepoznavalca tako tudi slišala. Tonski vrh je po pričakovanju na prvi naglašeni besedi, na njenem naglašenem ali pa na ponaglasnem zlogu. Ov in Na imata za njo kratek premor (*Ža* ne), ker je *Marjâna* tema povedi, in ji to daje nekoliko večjo izrazitost, a še vedno v mejah normalne naglašenosti.

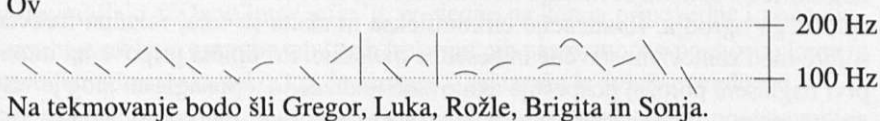
Že pri tej prvi povedi imamo opravka s tipično pripovedno intonacijo: začetni nenaglašeni zlog(i) je (so) v spodnjem delu pasu 1, na prvem naglašenem oziroma ponaglasnem zlogu je vrh vse povedi, od tod pa do zadnjega normalno naglašene zloga stavčna tonska krivulja zlagoma pada, na zadnjem naglašenem pa sunkovito pade. Ta padec se nadaljuje na morebitnih ponaglasnih zlogih. Na to stavčointonacijsko ogrodje so torej »obešene« naglašene in nenaglašene besede. Naglašeni cirkumfleksi in akuti se morajo torej kljub svoji specifičnosti realizirati v mejah tega splošnega ogrodja. Realizacije cirkumfleksa in akuta so torej rezultat frekvenčne soigre med zahtevami stavčne in besedne melodije. Pri tipični pripovedni intonaciji prvi naglašeni položaj pospešuje akutovsko realizacijo – ponaglasni zlog je višji od naglašene –, zadnji naglašeni položaj pa cirkumfektirano – ponaglasni zlog je tonski nižji od naglašene zloga (Srebot Rejec 1988: 150, 151, 179, 180). Najmanj stavčointonacijske interference pri tonemskih realizacijah je torej med tema dvema koncema stavčointonacijske krivulje, ko krivulja zlagoma pada. Vendar sta pri naši prvi povedi oba prepoznavalca v vseh stavčnih realizacijah *Marjâna* dojela pričakovani cirkumfleks. Kljub frekvenčnemu skoku navzgor med naglašenim in ponaglasnim zlogom v *Marjâna* je sam ponaglasni zlog pri Ov in Na izrazito padajoč. Pri *Ža*, ki za *Marjâna* nima nobenega premora, pa sega frekvenčno naraščanje od naglašene preko ponaglasnega zloga do začetka naslednje nenaglašene besede. Fonetična realizacija je tukaj akutovska, oba prepoznavalca pa jo

fonološko uvrščata v cirkumfleks. O vzrokih za to lahko le ugibamo. Relativno tonsko nizek naglašeni zlog? Za ta položaj ne dovolj izrazita akutska realizacija, ki jo psihološko pričakovani akcent prevesi v cirkumfleks? Isto velja za prepoznani Žajev cirkumfleks v *šdli*. Pri Ov in Na ima vse znake cirkumfleksa, pri Ža pa ne. Beseda *izgubíla* je pri vseh treh govorcih realizirana kot tipični akut. Tudi vse tri *kljúče* tolmačita oba vedno fonološko kot akut; ker je na padajočem težišču, je zato pona glasni zlog tonsko nižji kot naglašeni. Čeprav govorijo vsi trije govorniki tonemsko slovenščino, je že iz grafičnega prikaza tega stavka lepo razvidno, da so tonemi najmanj tonsko razgibani pri Ov, ki govori najbolj »ljubljsko« knjižno slovenščino (Vodušek 1961: 31–32), najbolj izraziti pa pri dolenjsko nadahnjeni izreki govorca Ža.

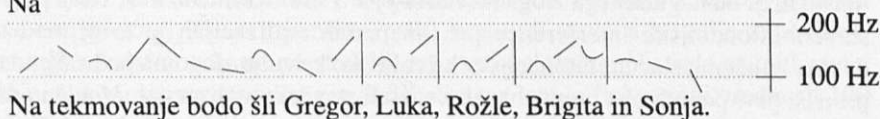
Zanimive so nenaglašene besede v stavku. O njih vemo na splošno manj, ker so se jezikoslovci manj ukvarjali z njimi, saj jih je zaradi njihove manjše intenzivnosti in krajšega trajanja z ušesom tudi teže analizirati. Sonagrami kažejo, da so nenaglašeni zlogi ponavadi tonsko padajoči ali pa ravni, kar pa slušno ni dojemljivo, ker so prekratki, da bi to lahko razbrali. Seveda imam pri tem v mislih naslonke in prednaglasne zloge, ne pa pona glasnih zlogov tonemskih baritonov, ki so del tonema in je njihova tonska krivulja pod močnim vplivom tako tonema kot stavčne krivulje. Na tonsko višino naslonk za baritonom v istem govornem taktu ima vsekakor močan vpliv frekvenčno območje okolice, s katerim tonemom, predhodnim ali naslednjim, je nenaglasnica vsebinsko povezana. Skleпам, da je v tem pogledu najbolj neodvisna tonska višina začetnih nenaglašanih zlogov, ker izraža govorcevo normalno govorno tonsko višino – tisto, ki je zanj najbolj naravna, lego glasilk, ki mu pride »sama od sebe«.

Če s tega stališča preučimo naše tri govorce, je povprečje za 11 takih realizacij pri Ov 115 do 112 Hz (–3), pri Na 123 do 126 Hz (+3) in pri Ža 113 do 110 Hz (–3). Frekvenčna razlika med začetkom in koncem naslonke oziroma nenaglašena zloga +3 oziroma –3 je tako majhna, da je slušno zanemarljiva, zlog je slišati kot tonsko ves čas iste višine.

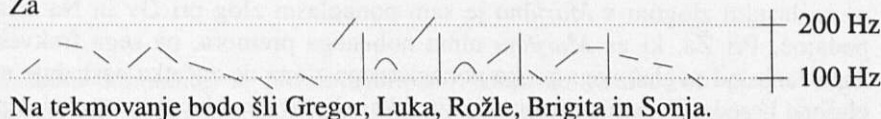
2. Ov

Na

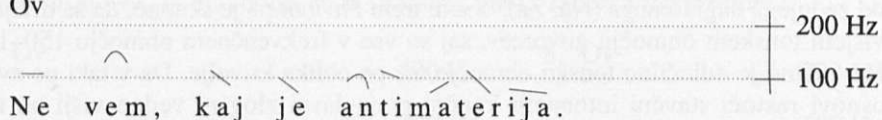

Ža

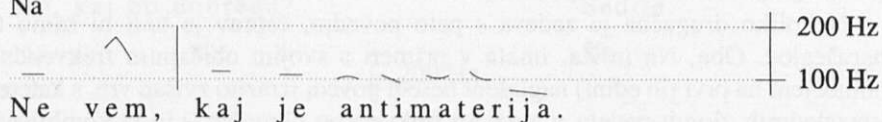

Druga poved. Spet imamo pripovedno poved z isto osnovno krivuljo kot pri prvi, s to razliko, da je znotraj tega okvira petčlenska serija naštevanja. Za ponaglasni zlog prvega člena je značilen silen porast tona, ki je značilen še pri naslednjih dveh, čeprav že pojema, pa tudi premor med členi je pri Ov samo za prvim in drugim, pri Na in Ža pa za vsakim členom do konca naštevanja. Pri Ov in Na dosežata ponaglasna zloga prvih dveh (treh) členov tonsko višino prve naglašene besede *tekmovânje*, medtem ko daje Ža mnogo večjo izrazitost prvim naštevalnim členom kot *tekmovânju*.

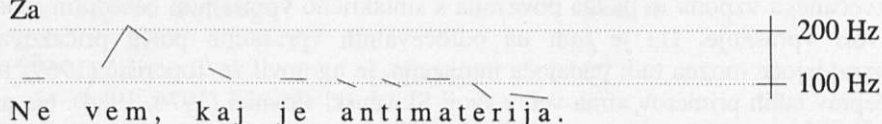
3. Ov

Na

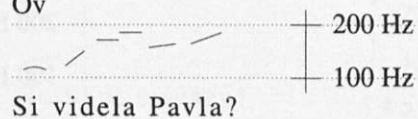

Ža

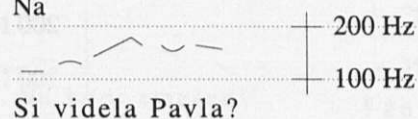

Tretja poved. Ta pripovedna poved sestoji iz glavnega in odvisnega stavka, ki ima funkcijo predmeta in ga uvaja vprašalni zaimke (odvisni vprašalni stavek). Vrh je na prvi naglašeni besedi in je zelo izrazit, saj na končnem zvočniku vrha sunkovito pade in se do konca povedi ne pobere več, ostane v spodnjem registru govorcev, akutska *matérija* pa je že povsem v kleščah zadnjega naglašene zloga pri-

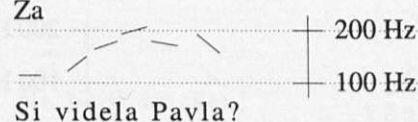
4. Ov

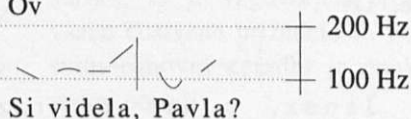
Na

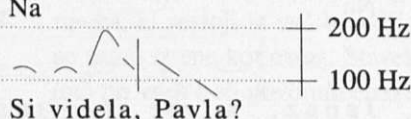
Ža

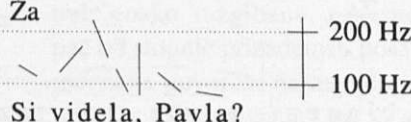
5. Ov

Na

Ža

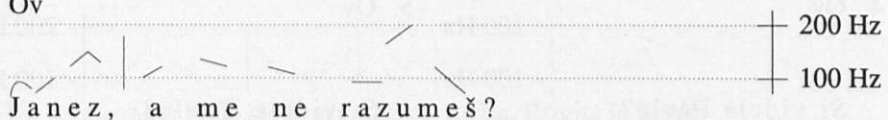
povedne stavčne intonacije. Ves odvisni stavek ima stavčno krivuljo, ki bi jo sicer imel enobesedni predmet glavne stavka.

Četrto in peto poved tvorita dva odločevalna vprašalna stavka brez semantičnega kazalca, da sta vprašalna. Prvi sestoji iz glagola in predmeta, drugi pa samo iz glagola in mu je pridejan zvalnik, ki je z vejico ločen od glavnine stavka ter tako tvori svojo intonacijsko enoto. Osnovna oblika stavčne krivulje je pri Ov v obeh povedih naraščajoča, ne pa pri obeh drugih govorcih. Pri Na in Ža je v četrti povedi vzpon na prvi naglašeni besedi izrazitejši kot v pripovednem stavku, zatem pa se krivulja prevesi in pade. Ponaglasni zadnji zlog je lahko tonsko višji (Ov) ali pa nižji od zadnjega naglašenege (Na, Ža). Vsem trem *Pavlam* pa je skupno, da se držijo v višjem tonskem območju govorcev, saj so vse v frekvenčnem območju 150–180 Hz: očitno je odločilno tonsko območje, ne pa oblika krivulje. Da v taki po svoji osnovi rastoči stavčni intonaciji končni ponaglasni zlog ni vedno višji od naglašenege, je ugotovil že Toporišič (1976, 1984: 455).

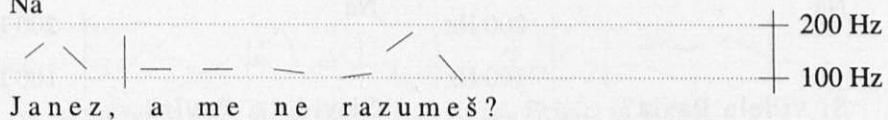
Nekoliko drugačna je zadeva s peto povedjo, čeprav je tudi tu samo Ov naraščajoč. Oba, Na in Ža, imata v primeri s svojim običajnim frekvenčnim območjem na prvi (in edini) naglašeni besedi povedi izrazito zvišan vrh, s katerega v naslednjih zlogih padeta v nižano frekvenčno območje – in ta kombinacija zvečanega vzpona in padca povezana s sintaktično vprašalnim besednim redom tvori vprašanje. Da je tudi na odločevalnih vprašanjih poleg pričakovane naraščajoče možna tudi padajoča intonacija, je ugotovil že Toporišič (1969: 10), čeprav takih primerov nima več v svoji Slovenski slovnici (1976, 1984). Na prvi pogled bi se lahko zdelo, da je v kasnejših objavah vključil taka odločevalna vprašanja v povedi, ki se končujejo – kot Toporišič to imenuje – z visoko anti-kadenco (1976, 1984: 455). Če pa stvar natančneje pogledamo, tej visoki anti-kadenci ne sledi(jo) zlog(i) v nižanem tonskem območju (naš pas –1), kar je značilno za take naše povedi (5 Na, Ža; 6 Ov, Na, Ža; 12 Ža).

Šesta poved se začne z zvalnikom, ki je tako po obliki kot po tonski višini pri prvem govorcu tipičen akut, pri drugih dveh tipičen cirkumfleks. Za tem zvalnikom

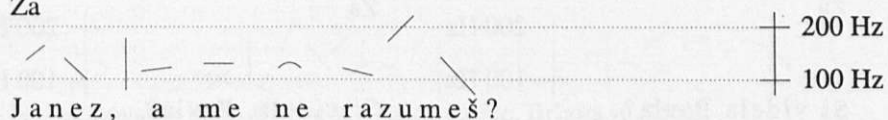
6. Ov

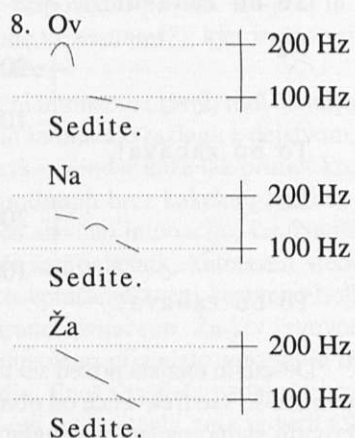
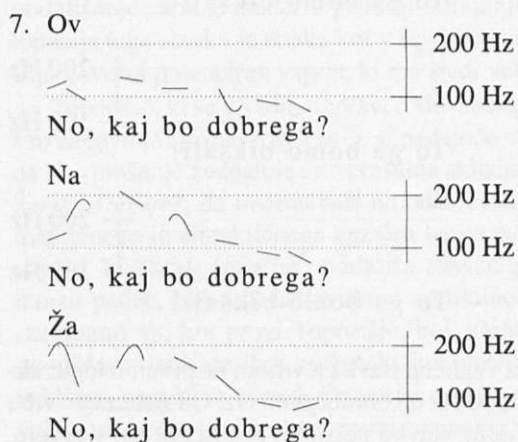
Na

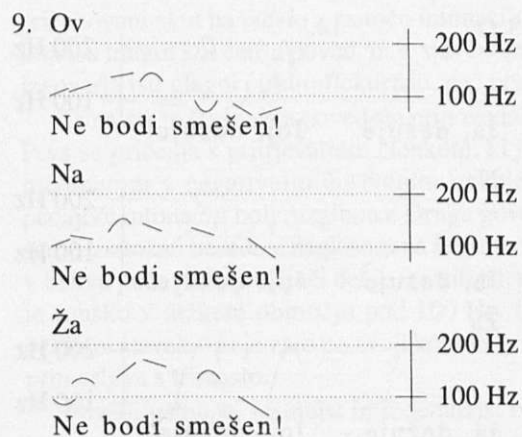
Ža

je izrazit premor. Sledi odločevalno vprašanje, ki pa se loči od pete povedi po tem, da se začneja z vprašalnico. Intonacija tega stavka je pri vseh treh govorcih enaka izgovoru Na in Ža v peti povedi. Nenaglašeni zlogi v prednaglasju so nerazgibani in v tonski legi, ki je naravna za vsakega govorca. Začetek naglašene zloga označuje velik skok navzgor, ki se nadaljuje na naglašenem zlogu, na ponaglasnem pa je izrazit padec. Pri tem stavku pa se lahko pojavi vprašanje, ali je to čisti vprašalni stavek, ali ni hkrati tudi vzklični. Na s svojimi tonskimi intervali zveni povsem neprizadeto, Ov in Ža pa ne. Najbolj »pristno« prizadet je Ov, ker so sicer pri njem višine 200 Hz kombinirane s padcem na 60 Hz bolj redke. Da bi dobili čisti vprašalni stavek, bi bilo bolje, če bi se stavek glasil: Janez, a me razumeš?

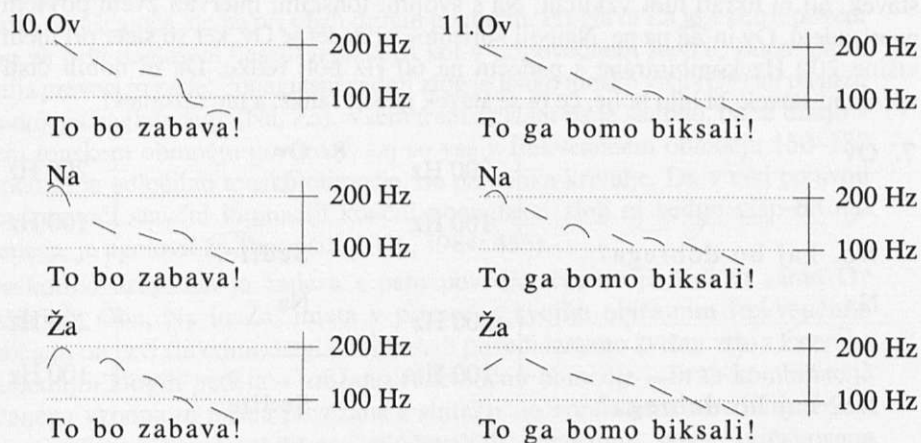
Sedma poved je tip vprašalnega stavka, ki se začne z vprašalnim zaimkom (dopolnjevalno vprašanje), in je naglašen na prvi in zadnji besedi. Vrh je že takoj na začetku povedi, stavek nato ves čas pada in ima največji padec na zadnjem naglašenem zlogu.

Osmo poved je tip velednega stavka, ki je izgovorjen brez vsake čustvene prizadetosti. Po svoji osnovni zgradbi je enak sedmi povedi.

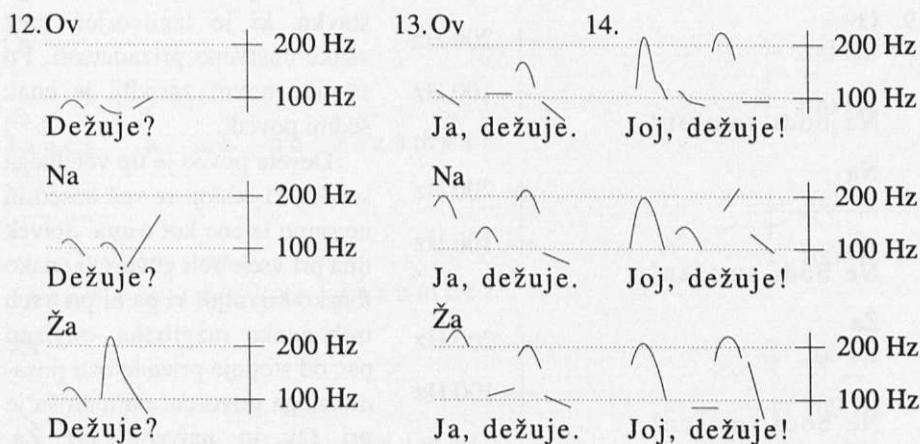
Deveta poved je tip velednega stavka, ki sestoji iz več besed in ne samo iz ene kot osma. Stavek ima pri vseh treh govorcih enako tonsko krivuljo, ki pa ni pri vseh treh enako razgibana, odvisno pač od stopnje prizadetosti posameznega govorca: najmanjša je pri Ov in največja pri Ža.

Zanimiva je tonemska nejasnost na *bodi* zaradi nikakršne oziroma premajhne frekvenčne razlike med koncem naglašene in začetkom ponaglasnega zloga, kar se zrcali v različnih tonemskih interpretacijah obeh prepoznavalcev. Stavek ima svoj tonski vrh na prvem naglašenem zlogu, potem pa do konca tonsko pada. Na zadnji naglašeni besedi je padec izrazitejši na ponaglasnem zlogu in ne na naglašenem.

Deseta in enajsta poved sta tipična vzklična stavka z vrhom na prvem zlogu: aktivirane so vse frekvence od območja 200 Hz do območja 60 Hz. Od začetnega vrha krivulji stalno padata, v drugem, daljšem, stavku nekoliko počasneje kot v prvem. Za stavek s smerno nespremenjenim ogrodjem je to naravno, če hoče govorec ostati znotraj svojega, zanj značilnega frekvenčnega obsega.

Pri dvanajsti povedi imamo opravka s stavkom, kjer izražamo vprašalnost samo s stavčno intonacijo. Ov in Na izražata to s krivuljo iste konture, Ov v nižjem frekvenčnem območju in z manjšimi frekvenčnimi razlikami kot Na, pri obeh pa je

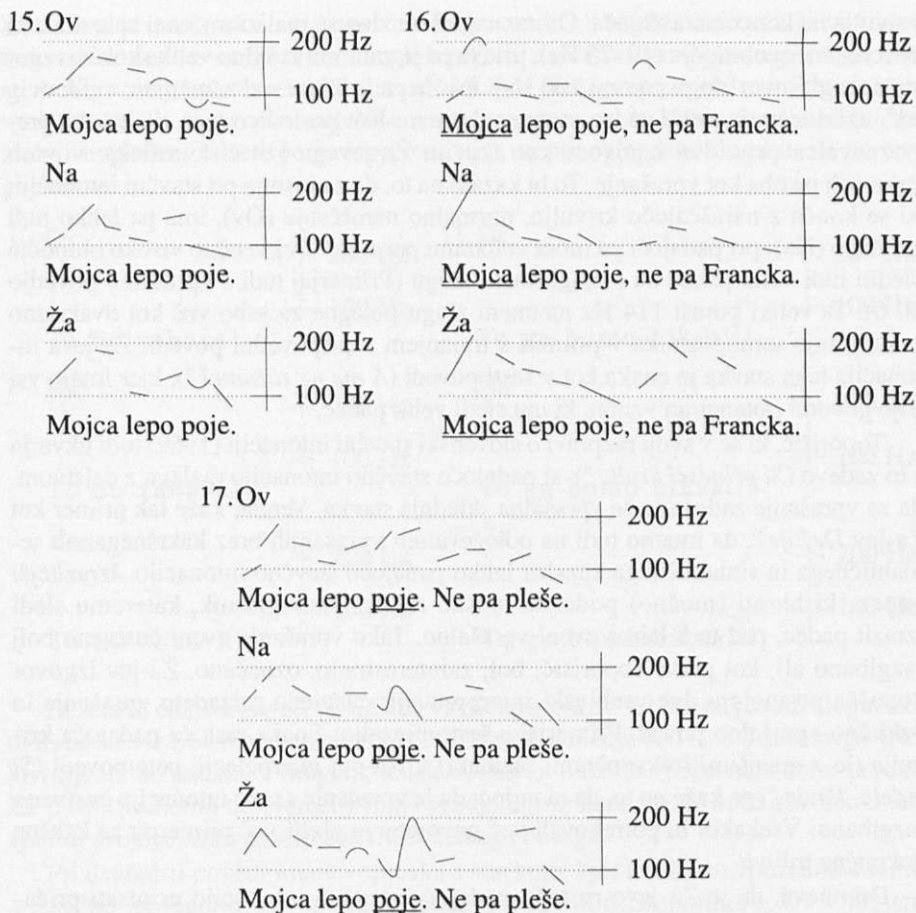
krivulja na koncu naraščajoča. Ov-ov naglašeni zlog se realizira v zanj zelo nizkem frekvenčnem območju (49–75 Hz), pri Na pa je zanimiv izredno velik skok navzgor na ponaglasnem zlogu (skoraj 100 Hz). Pri Ža pa je vrstni red zamenjan: velik dvig na naglašenem in velik padec na ponaglasnem. Kot posledico tega slišita oba prepoznavalca prva dva izgovora kot akut in Ža-jevega kot cirkumfleks, v vseh primerih pa oba kot vprašanje. To bi kazalo na to, da zadostuje pri stavčni intonaciji, ki se konča z naraščajočo krivuljo, normalno naraščanje (Ov), ima pa lahko tudi zvečano (Na); pri padajoči pa mora velikemu porastu v frekvenčno visoko območje slediti tudi velik padec na ponaglasnem zlogu (Primerjaj tudi z vprašalno povedjo št. 6). Ta veliki porast 114 Hz na enem zlogu potegne za sabo več kot dvakratno podaljšanje samoglasnika v primeri s trajanjem v pripovedni povedi. Ža-jeva intonacija tega stavka je enaka kot v šesti povedi (*A me ne razumeš?*), kjer imajo vsi trije govorci potenciran vzpon, ki mu sledi velik padec.

Toporišič, ki se v svoji razpravi o slovenski stavčni intonaciji (1969) tudi ukvarja s to zadevo (*Si prinesel kruha?*), si padajočo stavčno intonacijo razlaga z dejstvom, da za vprašanje zadostuje že vprašalna skladnja stavka. Vendar kaže tak primer kot Ža-jev *Dežuje?*, da imamo tudi na odločevalnih vprašanjih brez kakršnegakoli semantičnega in sintaktičnega kazalca lahko padajočo stavčno intonacijo. Izrazitejši vzpon, ki hkrati (močno) podaljša tonsko rastoči samoglasnik, kateremu sledi izrazit padec, pač tudi lahko zveni vprašalno. Tako vprašanje zveni čustveno bolj razgibano ali, kot pravi Toporišič, bolj zainteresirano, označeno. Ža-jev izgovor dopušča po mojem dve vsebinski interpretaciji: čustveno prizadeto vprašanje in vzključno-vprašalno poved. Primerjaj s šesto povedjo. Enaka rastoča-padajoča krivulja (le z manjšimi frekvenčnimi razmaki) v Na-ovi interpretaciji pete povedi (*Si videla, Pavla?*) pa kaže na to, da ni nujno, da je vprašanje s tako intonacijo čustveno razgibano. Vsekakor bi potrebovali več govorcev in zlasti več primerov za kakšne dokončne trditve.

Domneva, da je Ža-jevo rastočo-padajočo stavčno intonacijo pripisati pričakovanemu besednemu naglasu v *Dežuje?* – da je to pač razširjeni cirkumfleks – se mi ne zdi verjetna. Tako ima v četrti povedi, v vprašalnem stavku *Si videla Pavla?* pričakovani akut na *videla* z rastočo intonacijo. V peti povedi (*Si videla, Pavla?*), ki ima isti glagol kot četrti poved, in je stavčointonacijsko enaka dvanajsti povedi, pa izgovarja isti glagol cirkumflektrirano, pač pod vplivom stavčne intonacije.

Trinajsta in štirinajsta poved sta pripovedni. Vsaka sestoji iz dveh govornih enot. Prva se pričinja s pritrjevalnim členkom, ki je brez čustvenega naboja, druga pa z medmetom z negativnim čustvenim nabojem. Zato je kljub svoji osnovno isti padajoči intonaciji bolj razgibana. Druga govorna enota obeh stavkov sestoji iz ene same trizložne besede z naglasom na srednjem zlogu, ki je seveda tonsko najvišji in v bistvu pada, vsaj padajoči del je izrazitejši, ponaglasni zlog je seveda tudi padajoč in tonsko v nizkem območju pod 100 Hz. Druga poved ima čustveni naboj – je vzključni stavek – in je zato po svoji konturi bolj razgibana, čeprav je po svoji osnovi primerljiva s trinajsto.

Povedi petnajst, šestnajst in sedemnajst tvorijo skupino zase. Prva od trojice je izgovorjena z nevtralnno stavčno intonacijo pripovedi, z naglasom na treh besedah:

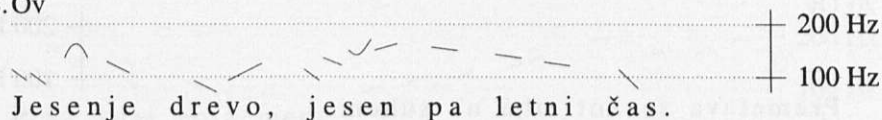
po pričakovanju je vrh na prvi naglašeni, nato stavčno ogrodje pada, to padanje upočasnjuje cirkumflektirani naglašeni zlog druge naglašene besede, sledi frekvenčni skok navzdol med predzadnjo in zadnjo besedo, na zadnji pa imamo enakomerno frekvenčno nižanje na naglašenem in ponaglasnem zlogu pri Ov, pri Na in Ža pa večji padec na ponaglasnem kot na naglašenem zlogu. V skladu s pričakovano stavčno krivuljo je tudi tonematično prepoznavanje obeh prepoznavalcev povsem soglasno in po pričakovanem akcentu.

Povedi šestnajst in sedemnajst sestojita iz dveh intonacijskih govornih enot. Prva enota vsebuje sicer iste besede kot petnajsta, s to razliko, da v prvi kontrastno poudarjeni osebek – *Môjca* – primerjamo s *Frâncka* v drugi enoti, v povedi 17, pa povedek *póje* primerjamo s *pléše* iz druge enote.

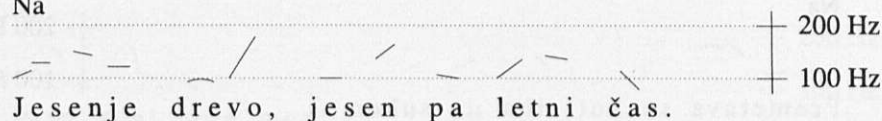
V šestnajsti povedi je poudarek izražen s frekvenčno razširjenim prvim naglasom (začne se tonsko nižje in neha tonsko više kot pri normalnem naglasu), pri Na in Ža pa s tonsko močno zvišanim naglasom (v povprečju za 50 Hz). Zanimivo pa

je, da pri tem nobeden od govorcev ne podaljša dvoglasnika poudarjene *Môjce*, Na ga – zaradi krčevitosti poudarjenega izgovora? – celo eno tretjino skrajša. Po pričakovanju je *Môj-* kot prvi poudarjeni zlog cirkumflektirane besede tudi tonsko najvišji, in to ne samo v prvi govorni enoti, ampak v celotni povedi, kar prispeva k slušni povezanosti obeh enot. Na zadnji naglašeni besedi prve enote imamo padec, ki je sicer nekoliko manjši kot pri petnajstem pripovednem stavku, pa spet ni tako neizrazit, da se ne bi mogla poved kar tukaj končati; glavni znak, da sledi kontrastni del povedi, ni v majhnosti padca na koncu enote, ampak v emfatični začetni *Môjci*. Drugi del povedi ima tako po konturi kot po svojem frekvenčnem območju povsem običajno pripovedno intonacijo. Prvi naglas je najvišji, zanimivo pa je, da se členek *pa* obnaša kot ponaglasni zlog baritona, Na in *Ža* ga izgovarjata tonsko izrazito višje, tako kot pri akutiranem baritonu; le pri *Ov* je tonsko nižji, kot je pričakovati pri tonsko padajočem ogrođju pripovedi. Isto velja, čeprav nekoliko manj izrazito, tudi za sedemnajsto poved. *Ov-ova* in *Ža-jeva* realizacija sta tudi dokaz, da ni nujno, da je med dvema intonacijskima enotama vedno premor.

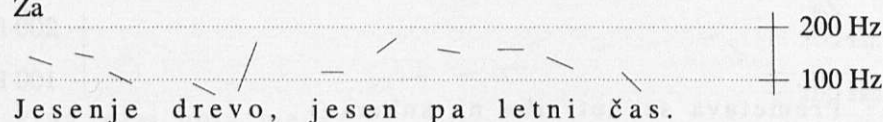
V sedemnajsti povedi doseže *Ov* kontrastni poudarek na *póje* tako, da izgovori vsakega od obeh zlogov z rastočo intonacijo: pri prvem izhaja iz nižjega frekvenčnega območja, pri drugem iz višjega, dosežena tonska višina pa je pri obeh zlogih enaka. To daje stavku tudi vtis nedokončanosti, saj zastane na frekvenci 175 Hz. Tudi Na izgovori naglašeni zlog frekvenčno naraščajoče in v območju, ki ni nižje od predhodne naglašene besede. Na ponaglasnem zlogu ima velik padec iz te višine do pod 100 Hz, ki pa kljub temu ne doseže frekvenc, ki so značilne zanj v nevtralnih pripovednih stavkih, kar vse pripravlja poslušalca na to, da bo sledilo nekaj, kar bo pojasnilo, zakaj tak poudarek na *póje*. *Ža*, čigar izgovor je najbolj poudarjen, doseže ta učinek z normalno padajočo intonacijo, ki sega pod 100 Hz, čemur pa sledi izredno velik dvig navzgor na ponaglasnem zlogu, hkrati pa doseže tako vtis nedokončanosti. Zadnji naglašeni zlog druge govorne enote je sicer nekoliko bolj izrazit pri *Ov* zaradi nekoliko zvečanega tonskega razmaka med naglašanim in ponaglasnim, ali pa dveh padcev na vsakem zlogu posebej pri Na, v

18. *Ov*

Na

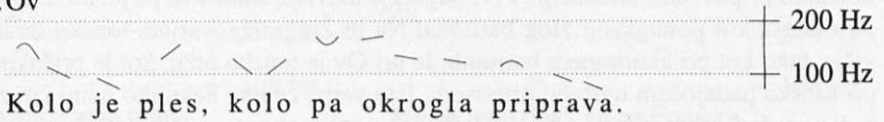
Ža

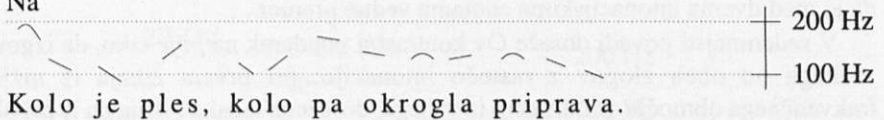
sicer za ta položaj normalnem frekvenčnem območju, tako da se še vedno gibljemo v okviru normalne naglašnosti. Le pri *Ža*, kjer je zadnja naglašena beseda hkrati tonski vrh govorne enote s povečanim frekvenčnim razmakom med naglašnim in ponaglasnim zlogom, lahko mogoče že govorimo o poudarjenosti.

V osemnajsti povedi se vse dogaja po več ali manj pričakovanem scenariju. Vsi trije govorci izgovarjajo začetni *jésen* akutirano, kjer je zato prvi ponaglasni zlog še nekoliko višji, nato stavčno ogrodje pada in cirkumflektirani zadnji zlog enote močno naraste, ker pripravlja na kontrast med drevseom in letnim časom.

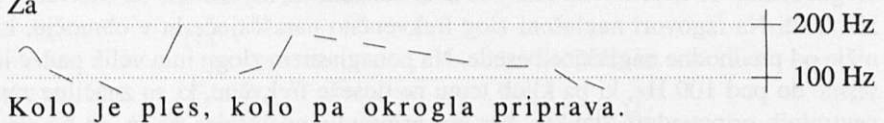
19. Ov

Na

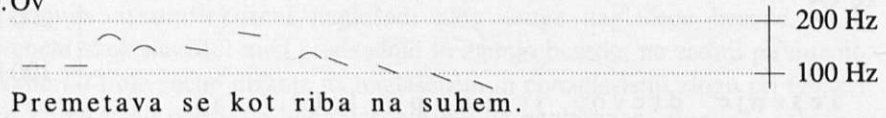

Ža

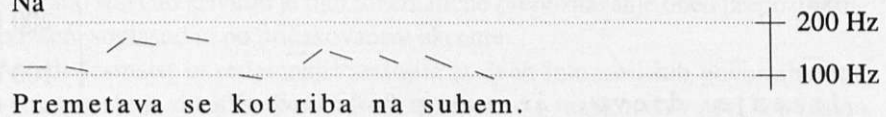

Devetnajsta poved je po svoji skladenjski in vsebinski zgradbi povsem enaka osemnajsti in ima tudi pričakovano stavčno intonacijo. Morda bi omenili, da je pri Ov in Na tonski vrh na *kôlo* in sta *kôlo* in *plês* obravnavana kot pomensko enakovredni besedi, *Ža* pa ima tonski vrh šele na *plês*, ker daje tej besedi večjo izrazitost kot *kôlu* in s tem pripravlja poslušalce na kontrastno *priprâvo*.

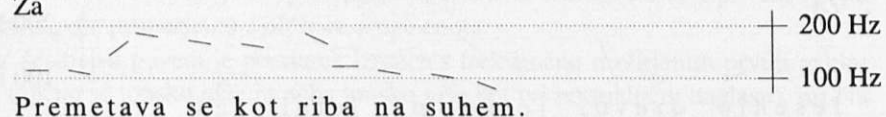
20. Ov

Na

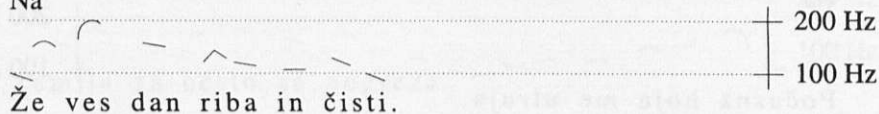
Ža

21. Ov

Na

Ža

V naslednjem imamo opraviti s tremi pari pripovednih povedi (20/21, 22/23, 24/25) s tipično pripovedno intonacijo, ki vsebujejo minimalne pare s tonemsko razliko. Prvi par vsebuje samostalnik *riba* s pričakovanim akutom in glagol *riba* s pričakovanim cirkumfleksom. Pri dvajseti povedi sta si prepoznavalca tonemov samo pri Na edina, da gre za akut: kljub padajočemu ogrodju naglašeni zlog malce narašča in ponaglasni se pričinja malce više kot se neha naglašeni. Kjer pa je ponaglasni tonsko nižje, pa si nista edina: tako pri Ov in Ža Nartniku ni jasno, kaj pravzaprav sliši, Smoletova pa sliši pričakovani akut. Vsekakor gre za manj jasni realizaciji naglasa: pri Ov zaradi premajhne frekvenčne razlike med koncem naglašene in začetkom ponaglasnega zloga, pri Ža pa morda predvsem zaradi ravne krivulje ponaglasnega zloga na padajočem stavčnem ogrodju. Po skušnjah, ki jih imam, je za akutsko tolmačenje Smoletove verjetno pomemben pričakovani naglas, ki je lahko odločilen v manj jasnih realizacijah. Ker sta oba prepoznavalca izvedenca za tonematiko, vesta, kaj je treba pričakovati. Pri enaindvajseti povedi ni

22. Ov

Na

Ža

23. Ov

Na

Ža

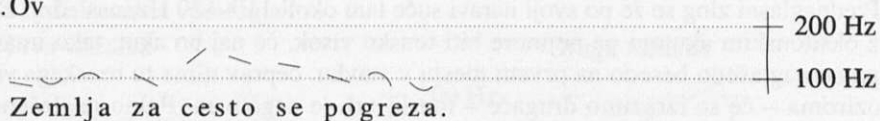

nobeni razhajanj med pričakovanim, realiziranim in prepoznanim naglasom. Prav tako neproblematična je stavčointonacijska krivulja.

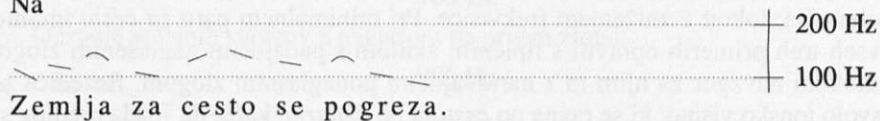
Dvaindvajseta in triindvajseta poved vsebujeta potencialna minimalna para *hōja/hója*. V *hōja* (drevo), ki je sredi govorne enote, prepoznavalca soglašata in slišita prvi dve realizaciji kot akut – naglašeni zlog je v obeh izrazito tonsko nižji kot v predhodnem *zdāj* – je padajoč, za njim ni skoka navzdol in tudi na ponaglasnem zlogu ni izrazitega padca. Pri *Ža*, ki ga oba slišita kot cirkumfleks, je naglašeni zlog tonsko na približno enaki višini kot na predhodnem *zdāj*, med naglašeni in ponaglasnim zlogom je izrazit skok navzdol, pa tudi ponaglasni zlog tonsko pada. Razumljivo manj soglasja je na oksitonu v končnem položaju, saj se vse dogaja na enem samem zlogu, ki je pod udarom padajoče stavčne intonacije, povrh pa še tonemska razlika na oksitonih v slovenščini, kot se govori v Ljubljani, na splošno izumira v prid cirkumfektirani fonetski realizaciji (Srebot Rejec 1988: 235, 237). Seveda pa ne moremo tega trditi za naše tri govorce, saj nimamo za to dovolj primerov in to tudi ni namen te študije. Če se povrnemo k tretji povedi (*vém*), lahko le sklepamo, da si prepoznavalca že načelno nista edina, kako zveni akut na oksitonu, ali pa je eden od njih pod psihološkim vplivom pričakovanega akcenta, kar pa v bistvu pride na isto.

Triindvajseta poved je manj problematična. Prva naglašena beseda ima tonski vrh na ponaglasnem zlogu, je izrazit akut, saj je v začetnem položaju, ki daje prednost akutu. Tudi naslednjo naglašeno besedo *hója* slišita oba kot akut: naglašeni zlog tonsko pada, ponaglasni se v vseh treh primerih – kljub padajočemu stavčnemu ogrodju – začne nekoliko više, kot se neha naglašeni, in njegova tonska krivulja nikakor ni padajoča, ampak rastoča ali ravna. V *utrúja* oba prepoznavalca tolmačita Ov-čev relativno tonsko visoki naglašeni zlog kot cirkumfleks, nizki Na-jev pa kot akut. Oba prepoznavalca pa sta negotova v svoji ocenitvi pri *Ža*, kjer razmeroma tonsko visokemu naglašeni zlogu sledi izredno velik skok navzdol (nad 50 Hz), ki se strmo nadaljuje na ponaglasnem zlogu; Nartnik ga tolmači kot cirkumfleks z vprašajem, Smoletova pa kot akut (pričakovan akcent), s pripombo, da je zabrisan.

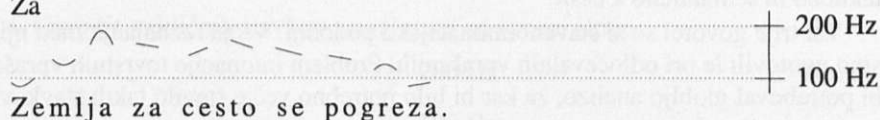
24. Ov

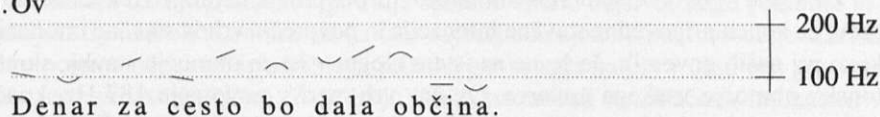
Na

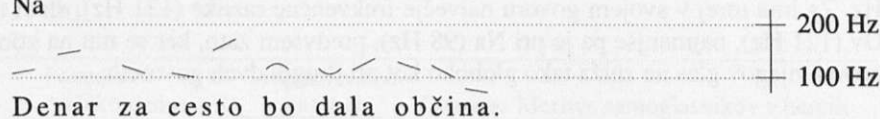
Ža

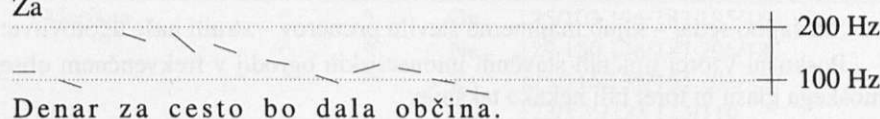
25. Ov

Na

Ža

Povedi štiriindvajset in petindvajset vsebujeta minimalni par *za cêsto* (6. sklon) / *za césto* (4. sklon), ki sta jih oba prepoznavalca tudi povsod slišala po pričakovanem naglasu. Ov izgovori obe povedi brez premora, Na in Ža pa napravita za izhodiščem (temo) premor, kar pa ne vpliva na obliko celotne stavčne krivulje.

V povedi štiriindvajset Ov nima izrazitega vrha, po meritvah pa je vrh na cirkumfleksu *za cêsto*, povsem naravno polno naglašeno na prvi besedi pa doseže z znižano frekvenco naglašene zloga in s skokom navzgor na ponaglasnem, razlika med najnižjo in najvišjo točko znaša 43 Hz. Na in Ža pa imata izrazit vrh na prvi naglašeni besedi, ki jo tako kot Ov izgovorita tipično akutirano. Vse tri realizacije *za cêsto* z naraščajočim naglašnim in padajočim ponaglasnim zlogom pa slišita prepoznavalca kot cirkumflektrane.

Če pogledamo tonske krivulje vseh treh govorcev povedi petindvajset, imamo zaradi nizkih frekvenc pri vseh treh na *denár* vtis, da je beseda oslajljeno naglašena; poslušanje posnetka pa nam pove, da nikakor ni tako, polno naglašeno dosežemo pri vseh treh realizacijah z znižanimi frekvencami oksitonskega akuta.

Prednaglasni zlog se že po svoji naravi suče tam okoli 110–120 Hz, naslednji zlog z oksitonskim akutom pa ne more biti tonsko visok, če naj bo akuten; tako imamo polno naglašeno besedo na prvem mestu v stavku, čeprav nima tu tonskega vrha oziroma – če se izrazimo drugače – tonski vrh je negativen. Polno naglašenost dosežemo s tonskim dolom, to se pravi s frekvenco zunaj običajnega govornega območja, tokrat z znižanjem frekvence. Pri minimalnem paru za *césto* imamo v vseh treh primerih opraviti s tipičnim akutom s padajočim naglašnim zlogom, skokom navzgor za njim in z naraščajočim ponaglasnim zlogom. Besedica za s svojo tonsko višino, ki se ravna po *cesti* in ne *denarju*, kaže, da spada predlog sintaktično in semantično k *cesti*.

Vsi trije govorci so si stavčnointonacijsko podobni. Večja razhajanja med njimi smo ugotovili le pri odločevalnih vprašanjih. Problem intonacije tovrstnih vprašanj bi potreboval globljo analizo, za kar bi bilo potrebno večje število takih stavkov in verjetno tudi več govorcev.

Za vse tri govorce sem skušala ugotoviti povprečja najnižje frekvence, to se pravi na koncu pripovedne stavčne intonacije in povprečja vrhov stavčne intonacije, ki so pri naših govorcih, če že ne na istem zlogu, v istem območju stavka, skratka tonsko območje vsakega govorca. Ov-čev vrh meri v povprečju 187 Hz, končni padec na pripovedni intonaciji pa 66 Hz, pri Na 179 in 81 Hz, in pri Ža 198 in 67 Hz. Ža ima torej v svojem govoru največje frekvenčne razlike (131 Hz), sledi mu Ov (121 Hz), najmanjše pa je pri Na (98 Hz), predvsem zato, ker se mu na koncu povedi njegov glas ne zniža tako globoko kot pri drugih dveh govorcih.

IV.

Skušajmo sedaj – kljub majhnemu številu primerov – strniti naše ugotovitve:

Poskusni vzorci tipičnih stavčnih intonacijskih ogrodij v frekvenčnem obsegu moškega glasu bi torej bili nekako takšne:

1. Ogrodje pripovednih stavkov

a) s pozitivnim vrhom na nepravem zlogu govorne enote:

b) z negativnim vrhom na začetku govorne enote (25. poved):

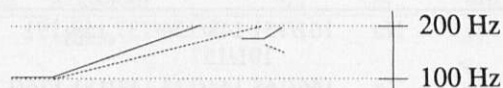
2. Ogrodje vprašalnih stavkov

a) dopolnjevalna vprašanja

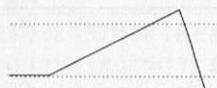

b) odločevalna vprašanja

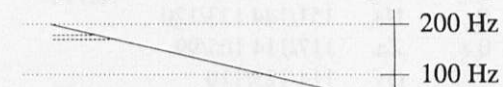
Prva varianta

Druga varianta

3. Ogrodje velednih stavkov z naglasom na prvem zlogu:

4. Ogrodje vzkličnih stavkov z naglasom na prvem zlogu:

Intonacija naših 25 stavkov potrjuje splošno znano dejstvo, da je padajoči intonacijski tip najbolj ekonomična in zato najbolj običajna oblika intonacije. Zaradi stalno pojemajočega podglasilčnega pritiska govornega izdiha v času ene govorne enote nastane avtomatično. Zato bi jo lahko imenovali neoznačeno intonacijo v nasprotju z rastočo, ki bi potemtakem bila označena. (M. Pétursson in J. Neppert 1991: 150)

Št. po-vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih		
		Na	Sm				
1.	Marjána	^	^	Ov	125/103	126/182	185/164
		^	^	Na	129/130	146/187	206/181
		^	^	Ža	125/116	133/161	203/227
	je v			Ov	123/126/123	123/110	
				Na	140/118/133	116/114	
				Ža	227/162		
	šôli	^	^	Ov	133/165/161	143/137/143	
		^	^	Na	161/194	183/168	
		^	^	Ža	131/151	161/187	
	izgubíla	˘	˘	Ov	143/125	120/129/117	118/103
					112/118		
		˘	˘	Na	133/115	116/122/120	118/127/123
				135/157			
kljúče	˘	˘	Ža	180/164	123/107	108/128	
	˘	˘	Ov	108/64	98/74/68		
	˘	˘	Na	120/110	110/95		
	^?	˘	Ža	118/90	93/65		
2.	Na			Ov	113/108		
				Na	123/138		
				Ža	118/123		
		^	^	Ov	130/108	110/105	125/159
	tekmovânje				150/130		

Št. po-vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih
		Na	Sm		
		^	^	Na	161/151 148/156/137 153/191 191/157
	bōdo	^	^	Ža	166/165 144/133 142/151 136/129
		0	0	Ov	129/118 116/98
		0	0	Na	151/144 133/120
		0	0	Ža	117/114 105/99
	šli	˘	^	Ov	114/123/110
		^	1	Na	153/162/117
		^	^	Ža	91/81
	Grégor,	˘	˘	Ov	108/93 116/166
		˘	˘	Na	118/112 123/187
		˘	˘	Ža	103/90 110/204
	Lúka,	˘	(^)	Ov	114/99 138/161/140
		˘	0	Na	120/128/116 140/178
		˘	^	Ža	105/113/103 153/204
	Rožlě,	˘2	˘	Ov	111/113/103 105/132/135
		^	˘	Na	116/123/111 116/172
		^	˘	Ža	104/112/101 116/185
	Brigíta	^	^	Ov	120/127/123 140/172/150 145/138
		^	^	Na	113/124/108 133/159 157/142/144
		^	^	Ža	110/99 121/131 142/142
	in Sônja.	^	^	Ov	138/143 164/105 105/70
		^	^	Na	131/142/131 138/116 116/73
		^	^	Ža	128/125 131/108 108/71
3.	Ne vém,	^	˘	Ov	118/113/116 144/179 179/144(m)
		^	˘	Na	132/133/131 174/198 198/105(m)
		^?	˘	Ža	112/124/106 125/211 211/168(m)
	kāj je	˘	˘	Ov	125/95/88 100/86
		˘	?	Na	129/110 118/105
		˘	0	Ža	149/113 113/105
	ântimatérija.	^˘	^˘	Ov	101/103/91 110/99 84/83/90 104/77 75/68
		^˘	˘˘	Na	118/120/118 111/101 101/97/100 110/92/92 93/89/77
		^^?	0˘	Ža	105/99 112/97 118/118 103/82 86/59
4.	Si			Ov	124/133/123
				Na	124/125/123
				Ža	125/124

¹ Dolg, neizrazit.² Malo podaljšan.

Št. po- vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih			
		Na	Sm					
5.	videla	˩ ³	˩	Ov	125/138	157/158	162/167	
		˩	˩	Na	110/123/118	135/172	183/172	
		˩	ˆ	Ža	105/129	146/181	191/201	
	Pāvla?	ˆ	0	Ov	155/161	157/178		
		ˆ	ˆ	Na	174/169/172	159/151		
		ˆ	ˆ	Ža	174/174	179/156		
	Si			Ov	128/115			
				Na	131/133/125			
				Ža	131/116			
	videla,	Pāvla?	˩	˩	Ov	115/122/117	118/118	118/193
			˩	˩	Na	114/127/124	157/200	150/107
			ˆ	ˆ	Ža	126/184	250/174	131/84
˩ ⁴		ˆ ⁵	Ov	116/78/93	105/125			
ˆ		ˆ	Na	131/103	96/86			
ˆ		ˆ	Ža	114/80	75/75			
6.	Jânez,	˩	˩	Ov	80/97	101/144/136		
		ˆ	ˆ	Na	146/176	148/119		
		ˆ	ˆ	Ža	144/185	150/89		
	a me ne			Ov	103/116	125/117	114/108	
				Na	118/118	116/115	114/110	
				Ža	110/114	128/128	127/133/127	
	razûmeš?	ˆ	ˆ	Ov	90/88	154/200	123/65	
		ˆ	ˆ	Na	108/113/113	187/198	181/99	
		ˆ	ˆ	Ža	126/105	153/208	120/64	
	7.	Nõ, kâj bo	ˆˆ	ˆˆ	Ov	108/88	133/125/126/120	105/108
			ˆˆ	ˆˆ	Na	147/193/156	204/190	146/151/118
			ˆˆ	ˆˆ?	Ža	179/211/111	151/206/198	196/191
dóbrega?		˩	˩	Ov	104/68/76	77/74	88/69	
		˩	˩	Na	114/103	108/100	97/80	
		˩	˩	Ža	172/99	94/84	76/79	
8.	Sédite.	ˆ	ˆ	Ov	193/206/174	90/84	73/54	
		˩	ˆ	Na	146/140	134/143/134	112/78	
		ˆ	ˆ	Ža	193/179	130/99	93/61	
9.	Ne bódi	ˆ	˩	Ov	105/114	132/133/138	116/118/103	
		ˆ	˩	Na	125/121	128/153/148	140/126	
	smêšen!	ˆ	˩	Ža	108/113/106	127/174	174/161	
		˩	˩ ⁶	Ov	95/84/88	81/66	61/64(n)	

³ Ni izraziti.⁴ Pod vplivom stavčne intonacije.⁵ Rahel ˆ.⁶ Neizraziti ˩.

Št. po-vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih
		Na	Sm		
		^?	0 ⁷	Na	132/125 108/82
		˘	˘	Ža	131/146/140 100/61
10.	Tô bo	^	^	Ov	210/209/187 148/116
		^	^	Na	218/229/186 133/116
		^	^	Ža	151/193/168 144/151/131
	zabâva!	^	^	Ov	123/103 110/86/77 65/67/65
		^	^	Na	120/108 123/120/100 97/80
		^	^	Ža	110/114/101 97/95/77 77/58
11.	Tô ga	^	^	Ov	197/177 153/140
		^	^	Na	200/210/196 168/140
		^	^	Ža	149/183 181/155
	bômo	^ ⁸	0	Ov	132/120 125/118
		0	0	Na	138/144/133 131/117
		^ ⁹	0	Ža	156/138 138/120
	bîksali!	˘(^)?	˘ ¹⁰	Ov	118/101 108/86 72/65
		^	˘	Na	113/120/109 117/92 90/80
		^	˘	Ža	126/111 104/81 70/67
12.	Dežûje?	˘	˘	Ov	97/101/90 75/56/49 65/75/96
		˘	˘	Na	105/105/91 103/107/96 84/181
		^	^	Ža	101/108/91 101/154/215 113/67
13.	Jâ, dežûje.	^^	^^	Ov	125/75 116/115 158/170/125 82/50
		^^	^^	Na	162/196/161 131/138/125 189/209/177 78/61
		^^	^^	Ža	232/252/213 117/123 184/202/150 93/64
14.	Jôj,	^	˘	Ov	97/190(j) 204/204 204/96(j)
		^	^	Na	100/184 184/216/179 179/96
		^	^	Ža	125/189/84
	dežûje!	^	^	Ov	112/99/99 200/258/193 68/68
		^	^	Na	138/151/120 190/230 115/72
		^	^	Ža	94/98 161/210/173 173/54
15.	Môjca	^	^	Ov	124/196 170/161
		^	^	Na	120/200 176/131
		^	^	Ža	124/191 189/175
	lepô pójce.	˘	˘	Ov	135/129 133/135/131 90/60/74 74/59
		˘	˘	Na	124/115 165/168 111/103 103/84

⁷ Rahlo proti ^.⁸ Oslabljen.⁹ Hiter ^.¹⁰ Neizrazit.

Št. po-vedí	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih		
		Na	Sm				
		ˆ	ˆ	Ža	113/99	118/143	123/120/124 125/71
16.	<i>Môjca</i>	ˆ	ˆ	Ov	108/215/206	116/103	
		ˆ	ˆ	Na	145/253	182/144	
		ˆ	ˆ	Ža	150/245	190/178	
	lepô póje,	ˆ	0	Ov	96/93	123/118	103/75 73/73
		ˆˆ	0	Na	125/117	146/119	127/97 91/88
		ˆˆ?	0	Ža	175/163	166/145	148/90
	ně pa	ˆ	ˆ	Ov	169/189/185	151/125	
		ˆ(ˆ?)	ˆ	Na	105/116	163/155	
		ˆ	ˆ	Ža	125/153	201/168	
	Frâncka.	ˆ	ˆ	Ov	116/82	73/62	
ˆ		ˆ	Na	129/99	91/81		
ˆˆ		ˆˆ	Ža	172/148	96/61		
ˆ		ˆ	Ov	96/98(m)	121/190	155/127 102/95/160/170	
17.	Môjca lepô	ˆ	ˆ	Na	138/151	151/193	169/128 120/118 168/165
		ˆ	ˆ	Ža	131/168/157	153/140/136	130/129 131/146/142
		ˆ	ˆ	Ov	136/175	169/175	
	<i>póje.</i>	ˆ	ˆ	Na	143/137/174	174/86	
		ˆ	ˆ	Ža	103/82/86	86/163/193/156	
		ˆ	ˆ	Ov	123/144	144/143	
	ně pa	ˆ	ˆ	Na	129/151	163/146	
		ˆ(ˆ?)	ˆ	Ža	105/115	148/135	
		ˆ	0	Ov	135/144	87/68	
	pléše.	ˆ	ˆ	Na	101/86	111/81	
ˆ		ˆ	Ža	168/183	108/65		
ˆ		ˆ	Ov	102/93(j)	102/82	151/169/148 123/113	
ˆ		ˆ	Na	116/131	138/135	161/138 116/108	
18.	Jésen je	ˆ	ˆ	Ža	129/121	142/125	96/81
		ˆ	ˆ	Ov	92/78	91/143	
		ˆ	ˆ	Na	90/97/90	102/197	
	drevô,	ˆ	ˆ	Ža	92/84	92/144	
		ˆ	ˆ	Ov	106/86(j)	120/109	131/122/163 141/149(n) 167/161
		ˆ	ˆ	Na	106/108	140/183	120/101(pa)
jesên pa	ˆ	ˆ	Ža	120/123	167/185	176/163	
	ˆˆ	ˆˆ	Ov	151/145	129/120	117/80	
	ˆˆ	ˆˆ	Na	112/135	157/144	125/78	
	ˆˆ	0ˆ	Ža	170/168	116/97	103/68	
lêtni čas.	ˆ	ˆ	Ov	151/145	129/120	117/80	
	ˆˆ	ˆˆ	Na	112/135	157/144	125/78	
		ˆˆ	0ˆ	Ža	170/168	116/97	103/68

Št. po-vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih	
		Na	Sm			
19.	Kôlo je	^	^	Ov	151/170/147 108/92 90/77	
		^	^	Na	186/193/167 151/116 116/95/88	
		^	^	Ža	143/149/129 112/92 92/78	
	plês,	^	^	Ov	118/148	
		^	^	Na	116/166	
		^	^	Ža	120/198	
	kolô pa	˘	^	Ov	115/97 102/157 176/172/174	
		˘	^	Na	116/110 110/140 169/148	
		˘(?)	^	Ža	108/116 127/176 181/176	
	okrógla	˘	˘	Ov	174/177 135/116 129/127	
		˘	˘	Na	139/103 112/118/114 133/145	
		˘(?)	˘	Ža	176/169 151/146 140/133	
	pripráva.	^	^	Ov	123/128/123 97/75 75/65	
		^	^	Na	125/135/130 135/118 118/93	
		^(?)	^	Ža	134/134 112/84 80/67	
20.	Premetáva	^	^	Ov	124/124 127/129 174/189/174 154/166/161	
		^	^	Na	127/133 125/120 147/179 170/155	
		^	^	Ža	119/121 114/108 140/153 183/176	
	se kot			Ov	151/140 183/166	
				Na	169/151 101/91	
				Ža	151/148 155/146	
	ríba	^ (?)	˘	Ov	129/135/129 123/104	
		˘	˘	Na	135/145 157/142	
		^ (?)	˘	Ža	184/154 127/125	
	na sùhem.	^	^	Ov	99/97 98/86 86/67	
		^	^	Na	140/129 146/116 108/80	
		^	^	Ža	112/101 108/99 86/70	
	21.	Že vês	˘	˘	Ov	108/90/108(ž) 116/118 193/208/199
			˘	˘	Na	96/64 146/153/142 175/193/204
			˘	˘	Ža	108/82 116/123 196/227/201
dân ríba		^^	^^	Ov	155/147 110/144/135 131/129	
		^^	^^	Na	176/172 137/153/146 127/120	
		^^	^^	Ža	172/157 126/169 138/125	
in čísti.		^	^	Ov	131/120 123/74 103/68	
		^	^	Na	113/110 138/116 92/82	
		^	^	Ža	125/118 113/98 98/82	
22. Präv zdäj		˘˘˘	˘0	Ov	173/200/179 144/147/125	
		˘˘˘	˘˘˘	Na	183/198/168 176/187/148	
		˘˘˘	˘0	Ža	197/218/203 174/185/161	

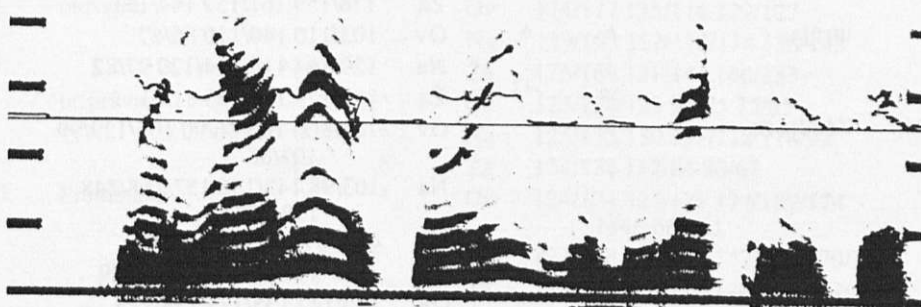
Št. po-vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih	
		Na	Sm			
23.	hōja medí.	''	''	Ov	108/86 90/89 87/87 68/65	
		-11 ¹¹	''	Na	135/108 115/110 108/103 110/86	
	Počasna	^^?	^0	Ža	174/174 127/110 108/84 97/70	
		'	'	Ov	105/108 99/88/93 138/160	
		'	'	Na	125/120 120/99 170/187/183	
		'	'	Ža	104/105 120/82 144/172	
		hōja me	'	'	Ov	114/103 112/116 111/110
			'	'	Na	145/138 146/153/146 127/120
	utrúja.	'	'	Ža	178/159 161/159 144/131	
		^	^	Ov	103/110 140/110 86/67	
		'	'	Na	120/114 118/114/120 97/82	
		^?	-12	Ža	131/129 143/135 81/61	
24. Zémlja za		'	'	Ov	78/68(z) 105/86/90 105/129/99 103/88	
		'	'	Na	103/98 142/133 157/168/148 118/103	
	'	'	Ža	98/73/106 133/118/123 172/198/183 164/129		
	cêsto se	^	^	Ov	126/142 135/123 134/123	
		^	^	Na	153/163 159/129 142/131	
		^	^	Ža	127/151 161/145 155/140	
pogrêza.	^	0 ¹³	Ov	106/95 103/114/75 82/68/68		
	'	-14	Na	140/144/140 103/95 88/82		
	'?	'	Ža	144/144 111/127/121 82/94		
	'	'	Ov	120/110 97/86/92		
25.	Denár	^?	15	Na	109/123 129/142	
		'	'	Ža	111/112 103/97	
		'	'	Ov	123/140 92/80 161/176	
	za cêsto	'	'	Na	109/99 116/99 153/177	
		'?	'	Ža	193/188 193/148 155/138	
		-16	'	Ov	123/131/129 131/125/131 135/151	
	bo dála	'	'	Na	116/120/114 103/97/105 112/125/127	
		'	0	Ža	120/113 120/101/99 108/116	

¹¹ Neizrazit.¹² Zabrisan.¹³ Neizrazit.¹⁴ Manj izrazit.¹⁵ Hiter izgovor.¹⁶ Manj jasen.

Št. po-vedi	Poved s pričakovanim naglasom	Prepoznavalca naglasa		Govorec	Meritve samoglasnikov v hercih
		Na	Sm		
	ôbčina.	^	^	Ov	133/142/133 65/68 64/60/74
		^	^	Na	124/105 110/96 88/75
		^	^	Ža	118/105 97/87 72/68

1 Ža

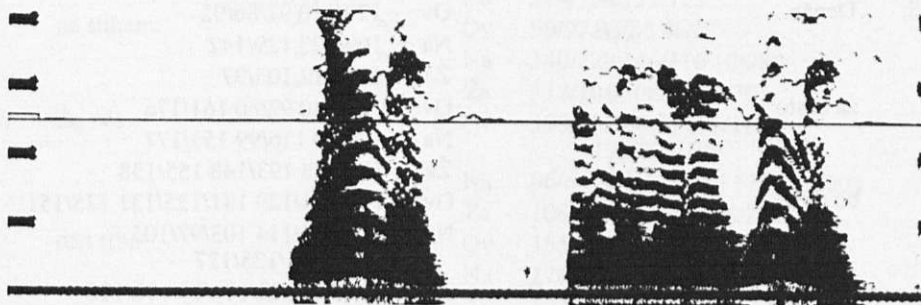
TYPE B/68 SONAGRAM • KAY ELECTRICS CO. PINE BROOK, N. J.

Marjana je v šoli izgubila ključ

6 Na

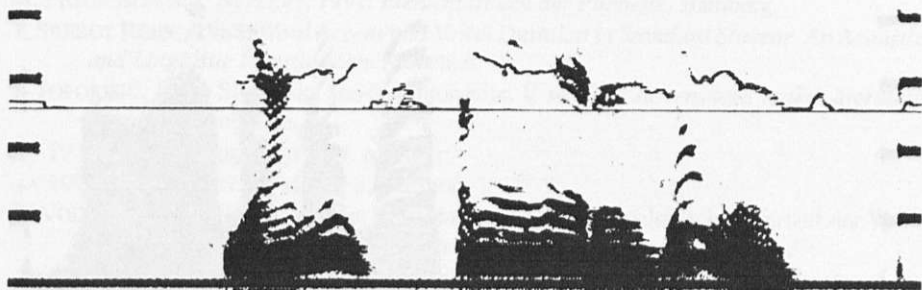
TYPE B/68 SONAGRAM • KAY ELECTRICS CO. PINE BROOK, N. J.

Janez, a me ne razumeš?

6 Ov

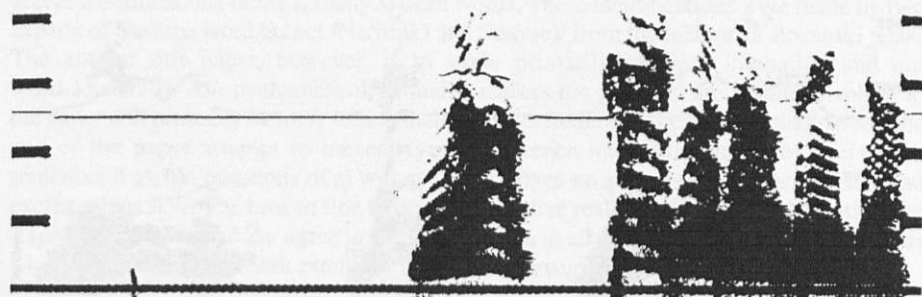
TYPE B/SS SONAGRAM © KAY ELECTRONICS CO. PINE BROOK, N. J.

J a n e z , a m e n e r a z u m e š ?

7 Na

TYPE B/SS SONAGRAM © KAY ELECTRONICS CO. PINE BROOK, N. J.

N o , * k a j b o d ó b r e g a ?

10 Ov

TYPE B/SS SONAGRAM © KAY ELECTRONICS CO. PINE BROOK, N. J.

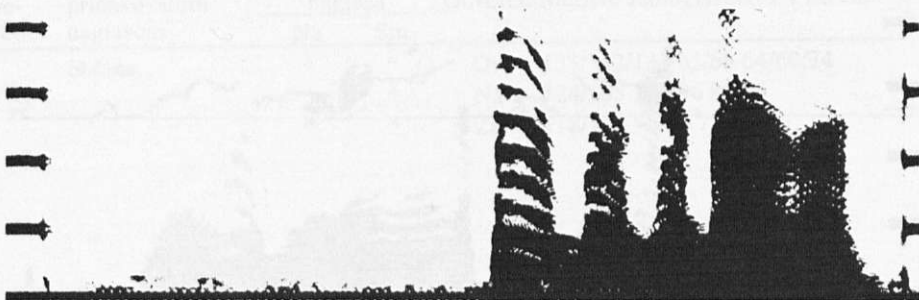

N e b ô d i s m é š ə n !

* Pri besedah, kjer prepoznavalca nista bila enotna glede tonemskega naglasa, ta ni označen.

10 Ov

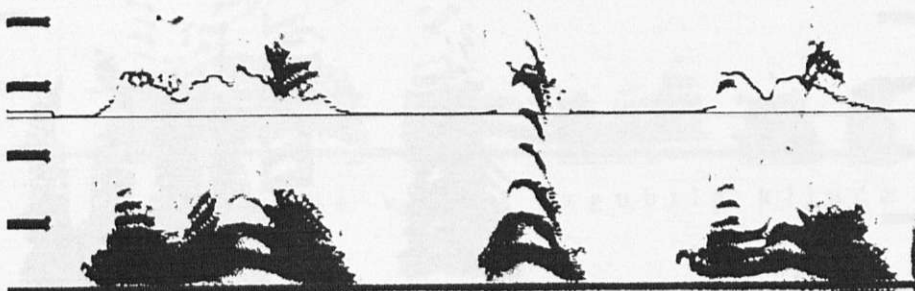
TYPE B/85 SONAGRAM • KAY ELEMETRICS CO. PINE BROOK, N. J.

T ô b o z a b a v a!

12, 13 Ža

TYPE B/85 SONAGRAM • KAY ELEMETRICS CO. PINE BROOK, N. J.

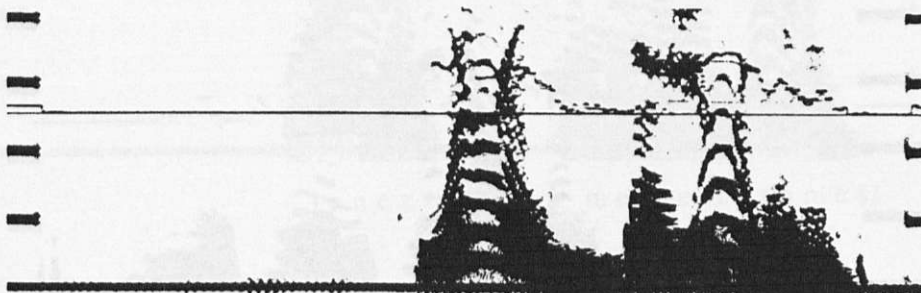
D e ž û j e?

J â,

d e ž û j e.

14 Ov

TYPE B/85 SONAGRAM • KAY ELEMETRICS CO. PINE BROOK, N. J.

J o j, d e ž û j e!

NAVEDENKE IN LITERATURA

- M. PÉTURSSON in J. NEPPERT, 1991: *Elementarbuch der Phonetik*. Hamburg.
- T. SREBOT REJEC, 1988: *Word Accent and Vowel Duration in Standard Slovene. An Acoustic and Linguistic Investigation*. München.
- J. TOPORIŠIČ, 1969: Slovenska stavčna intonacija. *V. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana.
- 1970: *Slovenski knjižni jezik 4*. Maribor.
- 1976, 1984: *Slovenska slovnica*. Maribor.
- B. VODUŠEK, 1961: Grundsätzliche Betrachtungen über den melodischen Verlauf der Wortakzente in den zentralen slowenischen Mundarten. *Linguistica*, 4, 20–39.

SUMMARY

Sentence intonation in tonematic Slovene is the result of the basic sentence tone curve and the word-tone of each stressed word. Therefore Table 1 contains not only the initial and final frequency measurements of all the vowels of all the words in the sentences, but also the expected accent / $\hat{=}$ circumflex, $\acute{=}$ acute/ marked on the stressed words together with the accent identifications of the actually spoken words. These identifications were made by two experts of Slovene word accent /Na(rtnik) and Sm(ole)/ from the Inštitut za slovenski jezik. The aim of this paper, however, is to study primarily sentence intonation and not word-accent. To non-mathematically minded readers the approximate graphic displays in the paper will probably be more telling than the exact frequency figures. The diagrams at the end of the paper attempt to present typical sentence intonation curves of declarative sentences /I a), b)/, questions /II a) wh- questions, b)yes-no questions/, imperatives /III/, and exclamations /IV/. The broken line indicates alternative realizations. The tone curves of the 3 speakers /Ov, Na and Ža/ agree in their realizations in all cases, except in yes-no questions where further study of more examples would be necessary.